

Uputstvo za nastavnike
Uputstvo za
nastavnike za rad sa
decom oštećenog sluha

child
friendly
hearing
care

Sadržaj

- 3 | Uvod
- 5 | Definicija sluha i problema u učenju
- 9 | Pomaganje deci oštećenog sluha
- 13 | Slušni aparati i FM sistem u učionici
- 17 | Saveti za rad u učionici
- 21 | Koliko je vaša učionica pogodna za slušanje ?
- 27 | Rešavanje problema: slušni aparati i bežični FM sistemi

Uvod

Oticon, vodeći proizvođač slušnih aparata od 1904. godine, ima dugu tradiciju zbrinjavanja dece oštećenog sluha i podrške profesionalcima koji rade sa decom oštećenog sluha. Mi težimo da objedinimo krug koji čine deca, roditelji, nastavnici i stručnjaci za sluh da bi smo unapredili razumevanje i osećanja, i unapredili kvalitet života kroz bolje slušanje.

Uloga nastavnika u obrazovanju i socijalnom razvoju deteta je veoma važna. Zbog toga je napravljen ovaj vodič: da nastavnike uputi kako da poboljšaju okruženje u kome dete oštećenog sluha uči da bi mu pomogli.

Za više informacija ili za nabavku više primeraka ovog vodiča kontaktirajte Otikon ili vašeg stručnjaka za sluh.

Definicija sluha i problema u učenju

Deca oštećenog sluha imaju iste probleme kao deca sa smetnjama u učenju, npr:

- Slabija akademska dostignuća nego što bise očekivalo u skladu sa uzrastom, socijalnim poreklom ili inteligencijom
- Nepažnja koja se često pripisuje frustraciji i zamoru

Učenik može imati jedan ili više znaka problema sa slušanjem:

- Davanje neadekvatnih odgovora na pitanja
- Posmatranje šta rade druga deca
- Problemi u artikulaciji – govorne teškoće

- Zamor, naročito pri kraju dana
- Neuspeh u učenju
- Slabo samopouzdanje
- Sanjarenje
- Upadljiva lenjost

Ako učenik ispoljava neki od ovih znakova, nemojte odmah misliti na probleme u učenju ili ponašanju. Obavezno isključite oštećenje sluha. Ako sumnja na oštećenje sluha, nastavnik treba da:

- Pozove roditelje i raspita se o pojavi oštećenja sluha ili infekcije uva kod deteta, a zatim zatraži dozvolu da preduzme sledeće korake.

- Obavesti odgovornog stručnjaka u školskom sistemu i organizuje proveru sluha, ukoliko učenik već nije bio na ovakvom ispitivanju.

Ako se ustanovi uredan sluh, potrebna su dalja ispitivanja za procenu sposobnosti učenja i slušanja ili ponašanja deteta.

Šta je oštećenje sluha ?

Oštećenje sluha se javlja kod poremećaja razvoja, povrede, infekcije ili degeneracije slušnog sistema. Gubitak sluha može biti delimičan ili potpun, privremen ili trajan i zahvatiti jedno ili oba uva. Čak i blag privremeni gubitak sluha, kao naprimer kod infekcije uva, može se značajno odraziti na razvoj govora i jezika, učenje i socijalizaciju.

Koji su glavni tipovi oštećenja sluha ?

Opisana su tri tipa oštećenja sluha. Svaki od njih može biti ispoljen u različitom stepenu (blago, umereno, teško i veoma teško).

Konduktivna naglupost:

rezultat je prepreke ili blokade u spoljašnjem ili srednjem uvu. Najčešći uzrok je nepravilan razvoj ili oboljenje srednjeg uva, povreda ili obična zapuštenost usled ušne masti ili hronične upale srednjeg uva usled prehlade. U većini slučajeva ovakva naglupost se može otkloniti lekovima i/ili hirurškim putem.

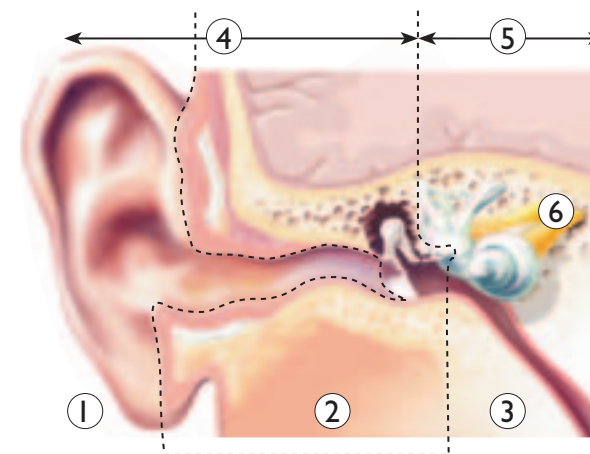
Senzorineuralna naglupost:

rezultat je poremećene funkcije unutrašnjeg uva (kohlee) ili nervnih slušnih puteva. Oštećenje sluha se ne može popraviti lekovima ili operacijom, pa je zato trajno.

Mešovita naglupost:

kombinacija konduktivne i senzori-neuralne nagluposti.

Oštećenje sluha može biti jednostrano ili obostrano. Stepenu oštećenja može biti različit na svakom uvu. Lake i umerene nagluposti se često previjaju.

1. Spoljašnje uvo	4. Konduktivna naglupost
2. Srednje uvo	5. Senzorineuralna naglupost
3. Unutrašnje uvo	6. Slušni nerv

Slušni sistem čine spoljašnje, srednje i unutrašnje uvo (kohlea), slušni nerv, putevi u centralnom nervnom sistemu i slušni centar u mozgu.

Pomaganje deci oštećenog sluha

Nastavnici imaju nemejljiv uticaj na učenje, samopouzdanje i socijalno prilagođavanje svojih učenika. Rad sa decom oštećenog sluha zahteva timski pristup za izbor individualnih potreba svakog deteta i razvoj odgovarajućeg plana obrazovanja. Članove tima čine: roditelji, razredni nastavnik, savetnik za sluh, terapeut za sluh i govor i specijalni pedagog.

Najvažnije komponente uspešnog programa podrške su:

- Jasno definisanje zadataka pojedinaca u timu.
- Stalno praćenje napredovanja.
- Obezbeđena edukacija nastavnika o oštećenju sluha, slušnim aparatima i pomagalima kao što je FM sistem.
- Izbor odgovornog lica, najčešće nastavnika, za koordinaciju podrške detetu oštećenog sluha.

Samopouzdanje i socijalna prilagođenost

Učenik sebe doživljava kao drugačijeg zbog oštećenja sluha ili problema u sporazumevanju sa drugima ili zbog nošenja slušnog aparata ili FM (bežičnog) sistema.

Možete mu pomoći aktivnim uključivanjem u njegov život. To možete uraditi ako:

- Razvijete program za uklapanje u sredinu.
- Omogućite učeniku da prihvati da je drugačiji zbog oštećenja sluha, ali da oštećenje sluha nije njegova najvažnija osobina.
- Definišete njegove najvrednije osobine.

- Pomognete učeniku da razume svoje oštećenje sluha (kad mu godine to dozvole). Drugovi iz odeljenja će takođe profitirati zbog ovih saznanja.

Smanjena sposobnost komunikacije može ometati razvoj nekih sposobnosti u očekivanom uzrastu. Možete pomoći ako:

- Razvijete aktivnosti koje podstiču socijalizaciju. Učenik u redovnoj školi mora se osposobiti za socijalnu interakciju sa čujućim vršnjacima.
- Stvorite izazovne situacije. Učenik može biti nesiguran u sebe i nespreman da rizikuje.

Beleške

Slušni aparati i FM sistem u učionici

Primarni zadatak amplifikacije u učionici je da obezbedi razumevanje govora i olakša učenje. U većini slučajeva slušni aparati koriste detetu oštećenog sluha, ali u specifičnim slučajevima, kao naprimer u bučnoj učionici, slušni aparati nisu sami po sebi dovoljni.

FM sistemi zajedno sa slušnim aparatom pojačavaju glas govornika i čine govor razumljivijim. FM sistem čine:

- a) mikrofoni/predajnik koji nosi nastavnik i
- b) prijemnik koji se stavlja na slušni aparat deteta.

Predajnik i prijemnik imaju bežičnu komunikaciju.

Nastavnik obično nosi mikrofoni na odeći oko 15 cm od usta.

Bilo gde u učionici učenik čuje nastavnikov glas kao da mu je sasvim blizu. Smanjenjem udaljenosti od usta do mikrofona značajno se smanjuje uticaj buke iz pozadine i odjeka.

Deca i nastavnici koji u učionici koriste FM sistem manje se zamaraju, jer nastavnik ne mora da podiže glas, a dete čuje bolje bez naprezanja.

Uopšte, decu treba podsticati da što češće koriste FM sisteme, jer će tako lakše komunicirati u većini situacija u učionici ili van nje.

Provera slušnih aparata

Za dete oštećenog sluha veoma je važno da mu slušni aparati dobro rade. Zbog toga se savetuje svakodnevna provera.

Vizuelni pregled:

Proverite da li postoje oštećenja i

**) Stetoklip je sprava koja vam omogućava slušanje slušnog aparata.*

pukotine na kućištu aparata ili cevčici, ušna mast u školjki, vlaga u cevčici ili korozija u odeljku za baterije.

Provera slušanjem:

Stavite vrh zvučne lulice u cev stetoklipa *. Uključite aparat, govorite u mikrofona i slušajte da li reaguje na pojačanje dok okrećete odgovarajuće dugme.

Provera baterije:

Proverite i zamenite baterije ako je potrebno.

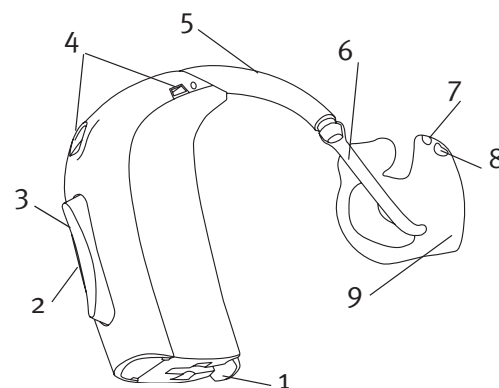
Provera FM sistema

Vizuelni pregled:

Proverite kablove i slušni aparat. Uključite aparat i uverite se da ne gore signalna svetla za bateriju i NO FM. Ako gori NO FM svetlo proverite da li ima baterije i da li je uključen.

Provera slušanjem:

Slušajte sistem i uverite se da normalno radi. Za dalju pomoć obratite se svom audiologu da biste dobili savete i obuku za rad sa FM sistemom. Obuku može sprovesti nadležni defektolog ili audiolog.

1. Odeljak za baterije
2. Prekidač za uključivanje
3. Kontrola jačine (Opcija)
4. Otvor mikrofona
5. Zvučna lulica
6. Plastična cevčica za zvuk
7. Otvor za izlaz zvuka
8. Otvor venta
9. Školjka

Saveti za rad u učionici

- Kada se obraćate učeniku recite prvo njegovo ime, a zatim temu o kojoj ćete govoriti.
- Postavite učenika da sedi tako da optimalno čuje i vidi. Idealno učenik treba da bude leđima okrenut prozoru, udaljen za trećinu dužine prostorije od učitelja, a ne direktno ispred njega.
- Vodite računa o mogućim nesporazumima – izbegavajte idiome, sarkazme, žargon (ako ih koristite, objasnite).
- Povremeno pitajte i druge učenike da li su nešto čuli ili razumeli. Ne koncentrišite se samo na učenika oštećenog sluha.
- Govorite normalnim glasom, bez prenaplašenih pokreta usana, normalnom brzinom.
- Obezbedite da vam usta budu dobro vidljiva. Okrenite se licem učenicima, a ne tabli, dok govorite.
- Uverite se da u prostoriji nema jarkog svetla uperenog u lice deteta. Idealno je osvetljenje otpozadi.
- Vodite računa da učenik ne može da očitava sa usana i čuje u potpunosti za vreme prikazivanja slajdova ili filmova. Koristite titlovanje filmova ili mu unapred pripremite tekst.

- Organizujte drugove za pomoć u učionici ili hvatanje beležaka.
- Omogućite učniku da drugove iz razreda obavesti o svom slušnom aparatu i FM sistemu i o tome kako oni rade.
- Potražite servisno uputstvo za proveru slušnih aparata vašeg učenika, imajte kod sebe rezervne baterije.
- Poštujte individualne razlike, slabosti i ograničenja svakog pojediniog deteta. Važno je izbeći predrasude i očekivanja samo na osnovu stepena oštećenja sluha.
- Setite se da uvek govorite prirodno i jasno. Učenik može imati problem sa razumevanjem ako suviše naglašavate pokrete usta, govorite suviše brzo, sporo ili preglasno.
- Trudite se da uvek omogućite očitavanje sa usana. Pazite da ne žvaćete žvakaću gumu ili jedete dok govorite učenicima.
- Setite se da napravite uočljiv prelaz kada započinjete novu temu.
- Napišite na papiru ili tabli dnevni ili nedeljni zadatak svim učenicima.

Beleške

Koliko je vaša učionica pogodna za slušanje?

Dobra akustika je ključna za uspešno učenje u učionici. Mnogi faktori utiču na slušanje u okruženju. Učionice su uglavnom bučne i odjekuju što otežava slušanje učenicima i sa normalnim i sa oštećenim sluhom.

Proverite svoju učionicu na osnovu sledećih pitanja. Ako na osnovu upitnika zaključite da je akustički nepovoljna (odgovor NE na postavljena pitanja) primenite sledeće savete.

Lista za proveru učionice i korisni saveti

1. Buka izvan učionice:

- Da li je vaša učionica u tihoj sredini daleko od spoljnih izvora buke (saobraćaj, gradilište, igralište, restoran, sportska sala, bučni hodnik, prodavnica i dr.) ?

Da

Ne

Savet: Smanjite maksimalno spoljnu buku na osnovu procene položaja učionice. Za učenika sa oštećenjem sluha birajte učionicu daleko od saobraćaja i buke. Izbegavajte mesta gde se okupljaju grupe dece. Spoljna buka se može smanjiti i jednostavno, na primer žbunjem ispod prozora učionice.

2. Buka u učionici:**Da** **Ne**

- Da li je učionica tiha, bez izvora buke, kao što su ventilatori, sistemi za grejanje, hlađenje i dr. ?
- Da li je pod obložen tepihom ?
- Da li su zavese na prozorima ?
- Da li stolice, klupe i stolovi imaju gumene podmetače za smanjenje buke ?

Savet: Stalno pratite i procenjajte nivo buke u učionici. Klima uređaji, sistemi za grejanje, kompjuteri, projektori i izvori svetlosti mogu doprineti nivou unutrašnje buke u pozadini, otežavajući slušanje. Većina nas podsvesno isključuje ove zvuke. Detetu sa slušnim aparatom to nije uvek lako. Održavajte opremu i aparate redovno, da biste smanjili buku izazvanu kvarovima. Pronađite način da poboljšate akustiku učionice:

- *Akustički prilagođeni niski plafoni*
- *Tepisi (podovi, čak i delovi zidova)*
- *Vrata koja dobro naležu*
- *Debele zavese i zvučne obloge na zidovima*
- *Upotrebite porozne materijale za oblaganje glatkih, odbijajućih površina (pluta i sl.)*
- *Prozori i vrata treba da budu zatvoreni u toku časova.*

3. Veština slušanja:**Da** **Ne**

- Procenjujete li slušanje i pravite li program za poboljšanje ovih sposobnosti ?
- Činite li slušanje zabavnim ?

Savet: Veština slušanja se može proceniti na mnogo načina i to može biti zabavno. Kontaktirajte adekvatnog člana školskog kolektiva da vas nauči da procenjujete učenike. Kroz igru motivišite svoje učenike da slušaju.

4. Glas nastavnika:**Da** **Ne**

- Govorite li dovoljno glasno da vas čuju u zadnjem delu učionice ?

Savet: kontrolišite redovno da li vas učenici dobro čuju. Govorite glasno, ali ne vičite. I pored slušnog aparata ne postiže se normalno slušanje. Treba insisitirati da učenik oštećenog sluha sedi napred u učionici, sem ako koristi FM slušno pomagalo.

5. Jezik nastavnika:**Da** **Ne**

- Koristite li jasan i sažet jezik kada govorite ?

Savet: Koristite odgovarajući rečnik i strukturu rečenice. Ako upotrebljavate novu reč, objasnite je. Izbegavajte preteranu upotrebu ironije, figurativnog izražavanja i idiome. Dete oštećenog sluha se često vezuje za bukvalno značenje. Ako je poruka suviše komplikovana učenici neće ni slušati ni učiti.

6. Komunikacija:

	Da	Ne
• Da li ste sigurni da deca razumeju vaša usmena i pismena uputstva ?	☐	☐
• Koristite li vizuelna pomagala (video, folija itd.) ?	☐	☐

Savet: Redovno pitajte učenike da li razumeju pismena i usmena uputstva. Nemojte pretpostavljati da vas razumeju. Tražite od učenika da ponovi vaša uputstva, a ne da li vas je čuo. Nemojte se preterano fokusirati ili izdvajati učenika oštećenog sluha.

7. Taktike slušanja:

	Da	Ne
• Da li ima dovoljno svetla u učionici za dodatno očitavanje sa usana pri govornoj komunikaciji ?	☐	☐
• Pokušavate li da se obraćate učenicima licem u lice ?	☐	☐

Savet: Učenik sa bilo kakvim oštećenjem sluha treba da bude okrenut leđima prozoru ili svetlu. Lice govornika treba da bude dobro osvetljeno. Kada govorite licem u lice omogućavate slušaocu da koristi vizuelnu podršku na osnovu očitavanja sa usana i izraza lica. Govorite normalnim glasom, bez prenaplašenih pokreta usana. Treba i primerom da pokažete dobro slušanje tako što ćete se zainteresovati za ono što vaši učenici govore. Odredite posebno vreme za razmenu informacija i pružite im punu pažnju.

Beleške

Otklanjanje smetnji: Slušni aparati i FM sistemi

Otklanjanje smetnji sa slušnim aparatima

Problem: Nema zvuk	Rešenje: Stavite novu bateriju Proverite da je prekidač u položaju M Proverite da li u cevčici ima vlage i očistite otvor školjke
Problem: Pištanje aparata kada ih učenik nosi	Rešenje: Smanjite jačinu (privremeno rešenje) Proverite da li je školjka pravilno postavljeno u uvo deteta Proverite da li je cevčica naprsila ili postala kruta Organizujte pregled ušnog kanala od strane školske sestre, audiologa ili terapeuta za decu oštećenog sluha. Možda je potrebna nova školjka.

Otklanjanje smetnji na FM sistemima:

Problem: Nema zvuka iz prijemnika	Rešenje: Proverite da li je prijemnik dobro priključen i uključen. Pojačajte zvuk Zamenite baterije
Problem: Nema bežičnog (FM) prijema.	Rešenje: Proverite da li su mikrofoni i antena uključeni u predajnik Zamenite baterije u predajniku Proverite da li je prijemnik dobro priključen i da nije oštećen

People First

People First - Ljudi ispred svega
People First je naše obećanje da ćemo
dati ljudima snagu da komuniciraju
slobodno, ponašaju se prirodno i
u životu učestvuju aktivno

child
friendly
hearing
care

Potreban je potpuno posvećen pristup da bise deci sa tekoćama u slušanju pomoglo da ostvare svoj puni potencijal. Iz tog razloga mi pružamo sva rešenja i usluge profesionalcima i negovateljima koji deci trebaju da daju mogućnosti koje ona zaslužuju.

To je suština *podrške deci sa oštećenim sluhom.*

